

Jaarverslagen IVN Hellendoorn-Nijverdal 2024

ivn natuur
educatie
Hellendoorn-Nijverdal

Inhoud

1. Bosuilen	pagina 3
2. Fotowerkgroep	pagina 5
3. Gierzwaluwen	pagina 6
4. Heemtuin	pagina 7
5. Kerkuilen	pagina 10
6. Natuurlijk Puur	pagina 13
7. Opsporen & Redden	pagina 14
8. Paddenstoelenwerkgroep	pagina 21
9. Plantenwerkgroep	pagina 23
10. Reptielen en amfibieën	pagina 27
11. Roofvogels	pagina 29
12. Spinsels	pagina 31
13. Steenuilen	pagina 31
14. Torenvalken	pagina 35
15. Trolley's	pagina 39
16. Vogelwerkgroep	pagina 39
17. Website	pagina 41

Korte toelichting

Hierbij de jaarverslagen van 2024, waarin alle mooie en bijzondere ervaringen, verhalen, waarnemingen en resultaten van de verschillende werkgroepen staan opgetekend. Contactgegevens van de verschillende coördinatoren of werkgroepen zijn op de site te vinden.

Voorheen werden de jaarverslagen van de werkgroepen uitgebreid geredigeerd en gepubliceerd in de Spinsels en op de website geplaatst. Dit jaar, vanwege de overgang naar een nieuwe manier van communicatie, verloopt de redactie en publicatie anders. De verslagen zijn verzameld in één document om te verspreiden onder de leden en zullen ook op de website geplaatst worden. De teksten zijn aangeleverd door de werkgroepen en zijn deze keer minimaal geredigeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur
Steffie Vlugter (secretaris)

Bosuilen

Bij de eerste controleronde van de werkgroep (Frits Bosman, Willem Kulsdom, Douwe Slot, Uwe Widow) op 18 en 27 maart bleken er 4 kasten bewoond met 13 eieren (3x 3 eieren en 1x 4). Gezien de resultaten van beide voorgaande jaren viel het eigenlijk nog een beetje mee. Bovendien hoopten we dat de legsels nog niet voltooid waren en er dus nog eieren bij gelegd konden worden. Najaar 2023 hebben we 2 kasten die zeer waarschijnlijk in 2023 gepredeerd zijn, voorzien van een metalen beschermkap zodat een steen- of boommarter geen houvast heeft bij de vliegopening. Ook hebben we om dezelfde reden de voorkant van de kasten voorzien van een metalen plaat. De beide kasten die we uitgerust hebben met een beschermkap om predatie tegen te gaan, waren ook nu weer bewoond.

Verder vonden we drie kasten die door holenduiven in gebruik waren genomen. Ook vonden we een eekhoornnest in aanbouw. Er vloog nog uil uit de nestkast die we moesten verplaatsen omdat SBB daar een bosperceel wilde kappen, maar geen eieren. Waarschijnlijk een roester, die zich ook bij de tweede controle opnieuw liet zien, maar helaas weer geen eieren.

In Holten controleert Anton van Beek 12 kasten. Ze waren allemaal leeg. We hebben een stille hoop dat hier of daar een bosuilenpaartje een holle boom gevonden heeft om te nestelen.

Bij een van de kasten wachtte ons een verrassing. Onder de boom vonden we het complete geraamte van een ree, dat er het voorgaande jaar nog niet lag. In minder dan een jaar tijd van een levend dier dat daar (ziek?) is gaan liggen tot schone botjes!

Groot was er opnieuw de teleurstelling bij de tweede rondgang op 29 april. In geen van de vier bewoonde kasten waren eieren of jongen aanwezig. Naar de oorzaak kun je gissen. Predatie, ook bij de kasten met de beschermkap? Waren we te laat en waren de jongen al

uitgevlogen? Onderweg hebben we nog staan praten met de boswachter van Natuurmonumenten, die we toevallig op onze route tegenkwamen.

Hij was blij dat de verplaatste kast in ieder geval bezocht werd. Ook wist hij te melden dat in een holle boom niet ver van deze kast waarschijnlijk een bosuil zit te broeden. In ieder geval was er voor de ringers Albert Stevens en Stefan Boeve niets te doen. Half augustus, op de warmste dag van de zomer, hebben we het seizoen afgesloten met het plaatsen van een beschermkap op een kast waar we al eens predatie vermoed hebben. Ook hebben we een kast beter opgehangen en op een particulier terrein hebben we een nieuwe kast geplaatst in een prachtige omgeving aan de oostkant van de Regge. Alle hulde aan Frits die het zwaarste werk heeft gedaan onder zeer warme omstandigheden. Soms valt een oude kast van de boom. Als reparatie redelijk mogelijk is, wordt hij weer opgehangen. Als het kasten zijn die al vele jaren niet meer bewoond zijn vervangen we ze niet. De rommel ruimen we vanzelfsprekend netjes op.

Begin oktober ontvingen we een foto van een zeer waarschijnlijk jonge bosuil, helaas niet al te scherp. De vogel zat op de rand van de schoorsteen van een huis. Binnen 100 meter staat een boom met een kast die we elk jaar controleren en waar ook dit jaar bij de eerste controle drie eieren waren. Dit was een redelijk vroeg legsel. Deze zou een jong kunnen zijn uit een eventueel tweede legsel. Dat komt bij bosuilen niet veel voor. Maar zoals zo vaak met dit veldwerk, het blijft speculeren.

Tekst : Douwe Slot
Foto's : Willem Kulsdom

Fotowerkgroep

Algemeen

Het IVN is een educatieve vereniging en de fotowerkgroep is een onderdeel daarvan. In april 2024 bestond onze afdeling 50 jaar. Enkele leden van onze werkgroep hebben veel werk verricht bij de organisatie van het “Natuurfeest”, dat ter ere van dit heugelijke feit gevierd is op Tweede Paasdag. Een aantal nieuwe leden heeft zich daarna bij fotowerkgroep aangemeld.

Fotografie is één van de mogelijkheden de schoonheid van de natuur onder de

aandacht te brengen van een breed publiek. Het geven van voorlichting en het inrichten van foto-exposities is daarvoor een prima middel.

Werkgroep

De fotowerkgroep is één van de vele werkgroepen binnen de plaatselijke afdeling en bestaat inmiddels 14 jaar. Het aantal leden is op dit moment 25. Helaas is in december jl. ons zeer betrokken en deskundig lid Marinus Rouweler overleden.

Voor meer informatie over de werkgroep kunt u contact opnemen met één van de leden die u kent, of met de secretaris van de werkgroep Jaap de Beer, telefoon 06 10565541, mailadres jenhdebeer@gmail.com.

Activiteiten

We hebben vijf clubavonden gehouden, waarin het bespreken van elkaars foto's altijd weer een belangrijk en vooral leerzaam onderdeel is.

Als groep zijn we een aantal keren op pad geweest om te fotograferen, maar ook individueel en als het de moeite waard was, zijn de foto's gedeeld via onze WhatsApp-groep.

Omdat het Staatsbosbeheer dit jaar 125 jaar bestond en in verband met het 50-jarig jubileum van onze eigen afdeling IVN Hellendoorn-Nijverdal, heeft onze werkgroep een jaarrond expositie verzorgd in het Buitencentrum. Het thema was “Bos en Bomen” en afhankelijk van het jaargetijde zijn hier steeds bijpassende foto's tentoongesteld.

Diversen

Leden van de fotowerkgroep zorgen voor de seizoengebonden foto's op de home-page van onze website, op facebook en in het verenigingsblad Spinsels.

Secretaris fotowerkgroep
Jaap de Beer

Gierzwaluwen in de gemeente Hellendoorn

Vanaf 1999 houdt een klein groepje vogelliefhebbers al bij wat er aan Gierzwaluwen vliegt in alle kernen binnen onze Gemeente. Door geplande vakanties zijn een paar dorpen ook door mij bezocht.

In wijken waar nestkasten geplaatst zijn neemt de interesse van de buurtbewoners ook toe. Onbekend maakt onbemind zeggen ze weleens.

Op veel gebieden treedt de Gemeente Hellendoorn met coaches naar buiten, zo ook de groep genaamde Tuincoaches. Deze voorlichters geven graag info over vergroening van tuinen om een beter leefklimaat rond de woning te creëren. Zij geven u adviezen waar u mee aan de slag kunt. Ook weten zij welke vogels daarbij gebaad zijn. Gierzwaluwen kunnen daar indirect heel goed op aansluiten. Groepen nestkasjes zijn zo geplaatst en vooral binnen de bebouwde kom een mooie aanvulling om gevederde erfbewoners te lokken.

Dit gebeuren was veelal te zien op locaties waar ook nestkasten in groepen bij elkaar geplaatst zijn. In Hellendoorn kennen wij dit gebeuren al meerdere jaren, maar ook in de Blokken begint dat nu ook heel mooi opgang te komen.

Laat, of anders gezegd: de eerste gierzwaluw werd boven onze wijk gesignaleerd op 7 mei.

Op 11 mei waren het er 5, dus een mooi begin. De daaropvolgende dagen namen de aantallen toe. Waarom ze zo laat aankomen is onbekend, maar het heeft ook een voordeel voor de zwaluwen zelf: er waren 5 nestkasten gekraakt door spreeuwen. Deze broeden veel eerder en toen de jongen eruit waren, werden de kasten weer door gierzwaluwen bezet.

En dan het vertrek: 24 juli was de dag dat het ging gebeuren. Niemand die een startshot gaf, maar ze waren allemaal eensgezind, weggezen. Eén heeft zich echter vergist, had simpel de vlucht gemist. 27 juli was het helemaal stil. Wij zeggen gewoon: tot volgend jaar, tot horens.

Hier onder de aantallen zoals ze zijn waargenomen boven onze dorpen.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nijverdal tussen spoorbaan Rijssensestraat en Smidsweg	22	68	34	42	0	31	14	13	34	52
Nijverdal tussen spoorbaan Rijssensestraat/Smidstraat en Regge	164	139	132	141	107	149	31	144	176	202
Nijverdal tussen spoorbaan en Hellendoorn	88	90	89	58	65	39	53	29	26	54
Nijverdal wijk Grootlochter	27	34	41	33	25	41	5	35	80	30
Nijverdal Kruidenwijk en Hulsen	86	55	69	*	35	53	28	56	71	57
Hellendoorn	<u>101</u>	<u>120</u>	128	137	101	117	82	147	141	138
Daarle	0	4	4	0	0	0	1	0	2	3
Daarlerveen	30	25	30	25	30	40	20	8	19	21
Haarle	5	18	24	23	0	3	6	6	5	14
Totaal	<u>526</u>	<u>553</u>	551	459	363	473	240	438	554	571

De tellingen zijn uitgevoerd in de periode van 24 juni tot 27 juni 2024 door Gerrit

Dommerholt, Marijke Hegeman, Paul ten Den/Erik Bloeme en Albert Stevens.

Albert Stevens, augustus 2024

11

Heemtuin

Introductie

In de afgelopen jaren hebben diverse groepen grote werkzaamheden in de Heemtuin uitgevoerd, zoals de blokhut bouwen, bomen kappen en nieuwe vegetatie planten voor verschillende biotopen. 2024 stond in het teken van de overdracht, enkele werkzaamheden, promotie en heropening.

Activiteiten

1. Overdracht

Het bestuur nam het stokje over per april en leidde o.a. enkele werkzaamheden en de voorbereidingen voor de heropening ter ere van het 50-jarig jubileum van onze IVN-afdeling. Ze coördineerden de afronding en verfraaiing van

enkele zaken, zodat de Heemtuin klaar was om in augustus de burgemeester en genodigden te ontvangen.

2. Opening door burgemeester 24 augustus.

De burgemeester, Jorrit Eijbersen, heeft samen met IVN-voorzitter, Jan Kempers, de vernieuwde Heemtuin geopend. Verschillende leden en burens waren hierbij aanwezig. Na toespraken van de voorzitter en de burgemeester onthulden ze met hulp van enkele aanwezigen de nieuwe entreepoort, deze was vervaardigd door een zeer betrokken IVN-lid. Daarna werd de burgemeester rondgeleid door leden na het nuttigen van koffie met gebak.

3. Heemleu

In augustus namen Viola Kriking en Steffie Vlugter de coördinatie van de Heemleu en Heemtuin over. De Heemleu bestaat uit enkele zeer actief betrokken Heemtuinders, ondersteund door andere leden. Hun doel is het coördineren van onderhoud, activiteiten en promotie van de Heemtuin. Hoewel ze vorig jaar veel zelf hebben gedaan, willen ze zich nu vooral richten op het organiseren van leuke activiteiten om meer bezoekers aan te trekken.

4. Werk -en Heemtuindagen

Er zijn meerdere dagen geweest waarop flink de handen uit de mouwen zijn gestoken. Dit is door verschillende groepen mensen gedaan (zie werkzaamheden). Er werd niet alleen hard gewerkt, maar er was ook veel ruimte voor gezelligheid en ontmoeting onder het genot van een bakje met wat lekkers.

Werkzaamheden

1. **Bosmaaieren 11 juni:** Enkele mannen van vd Bergsweg hebben een duidelijk pad door de tuin gemaaid.
2. **Houtsnipperpad 14 juni:** De Vennekearls, hebben samen met de gemeente gezorgd voor een snipperpad door de tuin.
3. **Blokhut interieur 28 juni:** De blokhut is schoongemaakt en opgeruimd. Er zijn stellingkasten geplaatst, steunen voor gereedschap aan de muur, een kapstok opgehangen en een klaptafel neergezet.
4. **Nieuwe entree 21 augustus:** Met enkele palen, een bord en een hekje is een fraaie toegangspoort gemaakt.
5. **Heemtuindag 28 september:** De Heemleu hebben een fijne ontmoeting en tijdens hun werkzaamheden, zoals bramen en gras verwijderen.
6. **Bedankbomen 16 november:** Tijdens de 2^e najaar- onderhoud-dag hebben we 4 bedankbomen voor oud-bestuursleden geplant: Malus voor Maarten, Linde voor Laurens, Jeneverbes voor Jos, Krentenboom voor Herman.

In december is ook nog een Walnoot voor Wim geplant. Deze flinke boom is ons geschonken door een buurtbewoner en is door hele lieve mensen met een kraan in de Heemtuin geplant.

7. Poel schonen 3 december: De poel is geschoond door de mannen van v.d. Bergsweg**Op zoek**

Ben jij enthousiast geworden na het lezen van dit verslag en zou je dan ook je graag een bijdrage willen leveren?

Neem dan contact op met de Heemleu!

Steffie Vlugter: 0615476543 of secr.ivnhellendoorn.nijverdal@gmail.com

We zoeken bijvoorbeeld ondersteuning voor:

- Contact leggen met de buurt om zo de bewoners te betrekken.
- Het ontwerpen en aanleggen van de informatieborden, evt. met QR-codes en een online platform.
- Structureel onderhoud: vooral voor de maanden maart t/m oktober.
- Meedenken en helpen met het ontwikkelen van allerlei activiteiten.

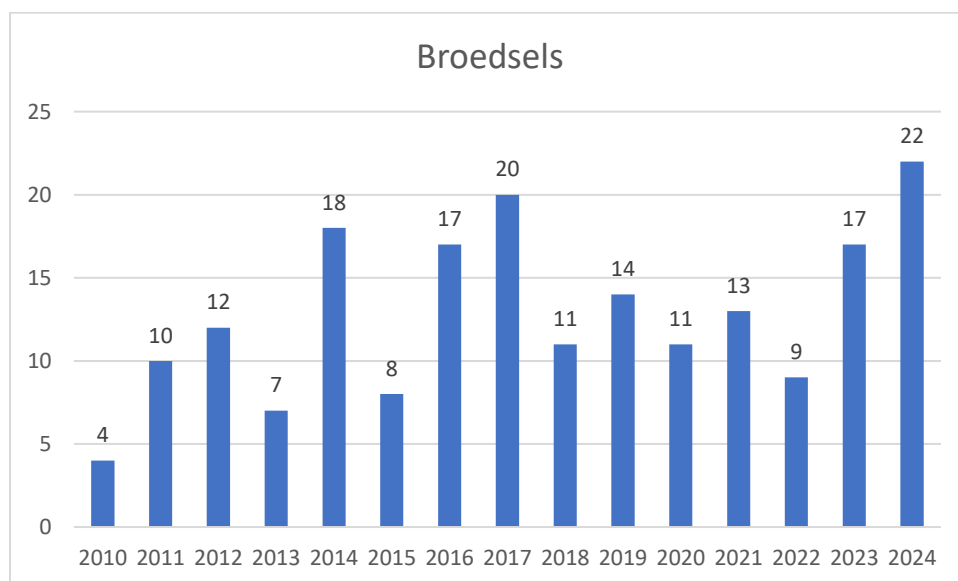
Kerkuilen in de gemeente Hellendoorn

Dankzij de medewerking van de kashouders bij wie we kerkuilenkasten kunnen plaatsen en controleren, waarvoor onze dank, hebben we ook in 2024 weer gewerkt aan de instandhouding van de kerkuil in de gemeente Hellendoorn. Ook de hulp van de vrijwilligers (zie onder aan het verslag) en onze ringers Albert Stevens en Stefan Boeve is daarbij van belang. Deze samenwerking heeft geleid tot onderstaand resultaat.

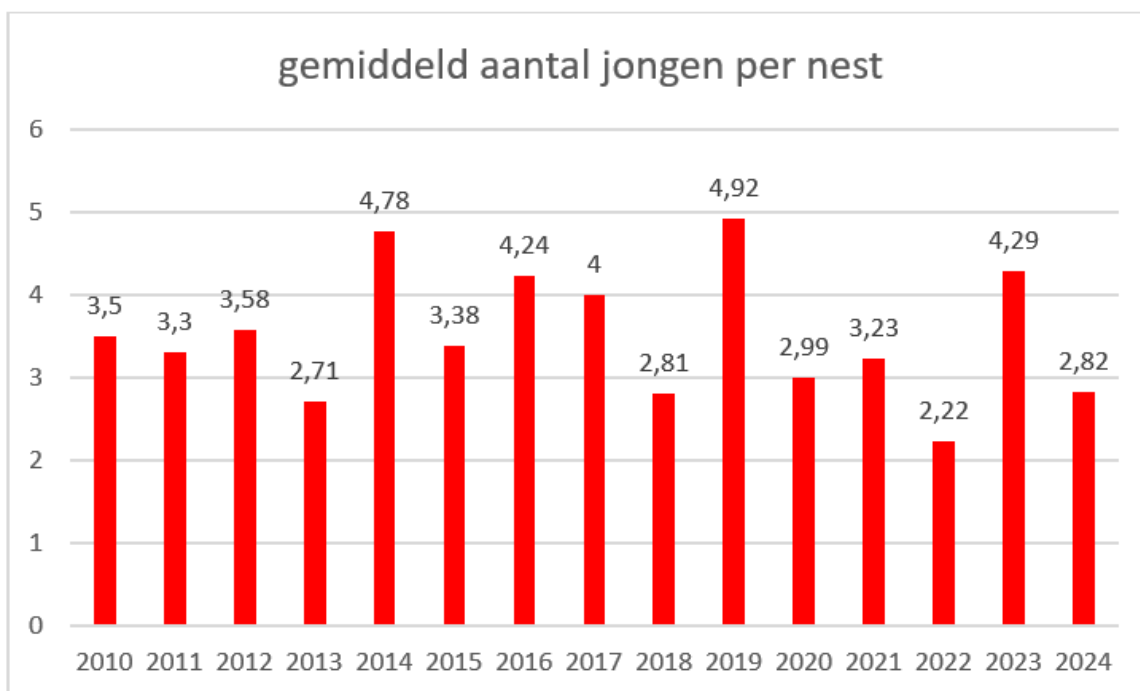
In 2024 zijn 62 jongen geringd en 3 niet geringd. Dit is aanzienlijk meer dan vorig jaar.

Regio:	Noordwest	Noordoost	Zuid	Totaal
Gecontroleerde kasten	35	16	14	65
Succesvolle broedsels	9	9	4	22
Aantal geringde jongen	24	25	13	62
Gemiddeld per legsel geringd	2,7	2,8	3,3	2,8

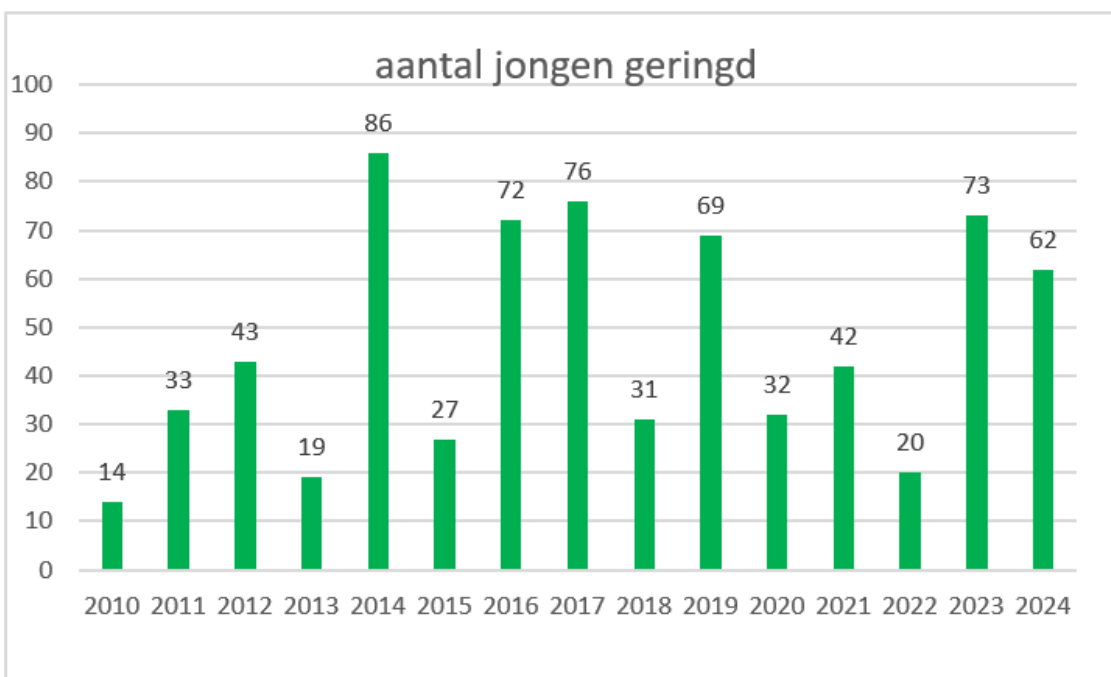
De verschillen tussen de gebieden blijft opvallend.

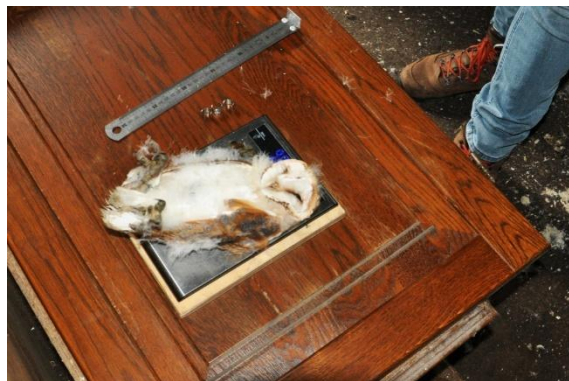

Duidelijk te zien in de grafiek is de wisseling per jaar. Het lijkt erop dat er meer paren tot broeden zijn gekomen. Hierin is een duidelijk stijgende lijn te zien de afgelopen jaren. De populatie is blijkbaar toegenomen. Wel is het gemiddelde per nest niet hoog. Dit is bij de kerkuilen erg afhankelijk van het aantal muizen dat beschikbaar is. Minder muizen, minder eieren, dus minder jongen.

Hopelijk neemt het gemiddelde aantal jongen per nest weer toe.

De werkgroep heeft zich net als voorgaande jaren ook beziggehouden met het maken van nieuwe nestkasten ter vervanging van bestaande, in slechte conditie verkerende kasten. Nestkasten werden schoongemaakt en waar nodig gerepareerd.

Ook overleg met en informatie geven aan kasteigenaren is een belangrijk deel van ons werk: alles hangt af van een goede

verstandhouding en samenwerking.

Namens de kerkuil werkgroep

Marijke Hegeman, Johan Kroese, Willem Kulsdom, Uwe Widow, Frits Bosman, Douwe Slot, Hans Vlietstra, Jan Brinkman, Henny Timmer en Jos Wennemers.

Jaar	aantal legsels	aantal jongen	gemiddeld aantal jongen per nest
2010	4	14	3,50
2011	10	33	3,30
2012	12	43	3,58
2013	7	19	2,71
2014	18	86	4,78
2015	8	27	3,38
2016	17	72	4,24
2017	20	76	4,00
2018	11	31	2,81
2019	14	69	4,92
2020	11	32	2,99
2021	13	42	3,23
2022	9	20	2,22
2023	17	73	4,29

Natuurlijk Puur

Het IVN is een educatieve vereniging voor jong en oud met Liefde voor de Natuur. De werkgroep Natuurlijk Puur wil mensen met al hun zintuigen de Natuur laten beleven. In april 2024 bestond onze afdeling 50 jaar met "Natuurfeest", dat ter ere van dit heugelijke feit gevierd is op Tweede Paasdag. Vier nieuwe leden hebben zich na korte excursies bij onze werkgroep gevoegd.

Activiteiten voor Publiek

* Wildpluk Wandeling op 26 mei, locatie Natuurcamping Eerlerberg, was weer een succes met 45 deelnemers. Verdeeld in 4 groepen om mensen te wijzen op planten die wel en niet eetbaar zijn. Afgesloten met verzorgde proeverij wat erg wordt gewaardeerd met gulle donaties.

*Bessen/zaden Wandeling op 15 september was het aangenaam weer om alles buiten klaar te zetten bij camping Heidebloem in Haarle. Grote opkomst van 26 volwassenen en 4 kinderen waaronder een ecooloog. Kleine proeverij was veel belangstelling met uitwisseling van recepten.

Geschreven door coördinatrice van werkgroep Natuurlijk Puur, *Marian Jong*

Opsporen & Redden

2024 is succesvol geweest volgens de vrijwilligers van de werkgroep Opsporen en Redden (O&R). Een compleet nieuwe werkgroep onder de vlag van IVN Hellendoorn-Nijverdal, die met behulp van de compleet nieuwe faunadrone heeft laten zien met veel plezier te werken aan hun missie: samen met grondeigenaren slachtoffers van landbewerking voorkomen.

Fauna-drone

Als begin 2024 de laatste subsidieaanvraag gehonoreerd wordt, kan in diezelfde maand de faunadrone worden aangeschaft. Cultuurfonds, Dinamo fonds, SBNL Natuurfonds, Stichting Samen voor Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug en Natuur en Milieu Overijssel bekostigen deze kostbare aankoop. In februari en maart vinden de eerste proefvluchten plaats.

Waar voorheen een nest alleen beschermd kon worden als dit nest bij toeval tijdig was ontdekt door bijvoorbeeld een grondeigenaar of na doelgericht intensief speuren door onze vrijwilligers, is het vinden van een nest met de faunadrone een stuk eenvoudiger geworden.

Zelfs op de standaard vlieghoogte van 35 meter kan de geavanceerde warmtecamera van de drone het verschil in temperatuur van een nest ten opzichte van de omgeving waarnemen. De camera kan zodanig ver inzoomen dat ook vanaf die hoogte een nest met eieren compleet in beeld komt. Deze effectieve manier van werken zorgt er ook voor dat er zo min mogelijk verstoord wordt.

Anekdote:

In het begin was er nog wel eens een meningsverschil tussen piloten en veldwerkers over de vliegrichting van de drone. In de lengte of in de breedte over een perceel vliegen. Door in de lengte te vliegen konden we langer met de accu maar moesten de veldwerkers steeds een klere-eind en hardlopen om zo snel mogelijk onder de drone te komen. De veldwerkers hebben gewonnen.

Werkgroep O&R

In februari wordt de eerste oproep geplaatst om vrijwilligers te werven: persberichten via diverse media en een oproep via HOI radio.

Op 19 februari wordt de werkgroep O&R opgericht en maken de vrijwilligers kennis met elkaar. Eind februari staan de namen van 20 personen op de lijst, een enthousiaste groep mensen met zeer uiteenlopende achtergronden. Geen probleem: je mag ook zonder enige ervaring deelnemen aan deze werkgroep. Als vrijwilliger kun je op verschillende manieren je rol vervullen. Als je bereid bent een drone-vliegbewijs te halen, ben je

bevoegd om de drone te besturen. Bij de andere rollen binnen O&R kun je denken aan: veldlopers, coördinatie, PR verzorgen, sponsors zoeken. Gaandeweg leer je wat je kunt en wat je wil doen. De werkgroep O&R helpt je jouw informatie te vinden.

's Morgens in alle vroegte kunnen opstaan is wel een vereiste. Immers, als de zon opkomt en de aarde opwarmt, kan de warmtecamera het verschil in temperatuur tussen nest en omgeving niet meer of moeilijker meten. Rond 5 à 6 uur 's ochtends op locatie zijn is geen uitzondering.

Grondeigenaren

Grondeigenaren vormen de spil van het werk van O&R. Zij zorgen voor het bewerken van hun land: gras wordt gemaaid, grond wordt geëgd, geploegd of wordt bemest. Nesten en jongen van weidevogels kunnen evenals andere jonge dieren zoals reeën en hazen door deze werkzaamheden gemakkelijk worden vernietigd. (Dood)zonde.

Grondeigenaren die dit willen voorkomen en de hulp van de werkgroep O&R willen inschakelen, kunnen hun perceel melden bij het Centrale Meldpunt van O&R:

["oenr.ivn.hellendoorn@gmail.com"](mailto:oenr.ivn.hellendoorn@gmail.com)

Vervolgens nemen vrijwilligers contact op met de grondeigenaar en worden afspraken gemaakt. Vlak voordat de grondeigenaar zijn grond wil (laten) bewerken verkent een groep vrijwilligers het perceel met de drone. De vrijwilligers dragen sinds mei de nieuwe IVN-hesjes zodat ze tijdens hun werkzaamheden herkenbaar zijn voor grondeigenaren.

Werkwijze

De dronepiloot stuurt de vrijwilligers aan die in het veld lopen. Hij of zij stuurt de veldloper via de aangeschafte portofoons naar de locatie waar de drone het nest heeft gevonden. De vrijwilliger plaatst een bamboestok enkele meters voor en achter het nest, in de richting waarin het perceel bewerkt gaat worden. De grondbewerker ziet de stokken op tijd en stuurt zijn machine langs het nest. Indien nodig worden de stokken na het bewerken van het land weer verwijderd.

De locatie worden vastgelegd in de “Boerenlandvogelmonitor” waarover later meer. Ook de landeigenaren krijgen na overleg toegang tot de monitor waardoor zij precies weten waar de nesten zich bevinden.

Niet alleen nesten van weidevogels worden opgespoord.

Ook een broedplek van een eend of een leger van een haas kan op deze manier worden gered. Als een perceel bemest wordt, plaatst de werkgroep een kooi over het nest, die direct na het bemesten wordt weggehaald.

Het nestelen van weidevogels en de bescherming van hun nesten vindt voornamelijk plaats in de maanden maart en april.

Naarmate het seizoen vordert heeft de werkgroep O&R zich ook bekommerd om jonge reekalfjes. Vaak worden deze geboren in grasland in de buurt van bos en het is voorgekomen dat zo'n reekalf verpulverd wordt door een maaimachine. Als de vrijwilliger een reekalf nadert en dit kalf rent zelf weg vanuit zijn schuilplek, dan is dat voor ons voldoende. Het is dan oud genoeg en het vluchtgedrag is ontwikkeld. Een te jong reekalf vlucht niet, het wordt door ons opgepakt en in het bos

losgelaten onder het oog van de reegeit die altijd in de buurt is. Vrijwilligers hebben handschoenen aan, pakken plukken gras om het dier vast te pakken en om te voorkomen dat het dier de lucht van de vrijwilliger aanneemt.

Anekdotes:

- *Bijzondere warmtebronnen werden gevonden. Een handwarmer, die door Jos in het veld was gelegd met daarop een foto van een nest of een handschoen van Theo die beide de piloten wilde testen.*
- *Ook werd na aandringen van de piloten toch iets gevonden waar volgens een eigenwijze veldwerker niets lag. Het bleek een bosje hooi te zijn waaronder zich een muizenest bevond.*
- *Er werd een “mijnenveld” aan kleine stipjes gevonden. Bij nader onderzoek bleken het poepjes van ganzen te zijn die bij onze komst net waren opgevlogen.*

Hellendoornse Broek

De werkgroep O&R heeft in 2024 het meest gewerkt op percelen in het gebied “Hellendoornse Broek”, het gebied ten westen van de Sallandse Heuvelrug, tussen Hellendoorn en Luttenberg. In totaal twaalf agrariërs werken hieraan mee. Maar het doel van de werkgroep is breder: ook andere grondeigenaren in de gemeente Hellendoorn kunnen zich bij ons melden. Zo hebben we ook percelen in Zuna, Hexel, Hancate en Haarle bezocht. In mei 2024 heeft de werkgroep O&R een “zijsprong gemaakt” door twee keer te helpen in Deventer en een keer in Barchem.

Resultaten werkgroep O&R

<u>Soort</u>	<u>Hellendoornsebroek</u> <u>Noord</u>	<u>Hellendoornsebroek</u> <u>zuid</u>	<u>Hellendoorn rest</u>	<u>Totaal</u>
Eend onbekend	1			1
Grutto	6	1		7
Kievit	34	3	2	39
Kleine plevier	2			2
Onbekende soort	1			1
Wilde eend	2		1	3
Totaal	46	4	3	53

In totaal hebben we 53 nesten gevonden.

Daarnaast zijn 2 jonge reekalfjes uit een perceel verwijderd en op een veilige plek weer herenigd met de reeget. 4 reekalfjes zijn op eigen kracht uit het te maaien veld gevlucht nadat ze waren ontdekt. Ook zijn er 3 jonge haasjes verplaatst naar een veiliger plek.

We hebben ook nog een kat opgespoord die net door de dierenarts was behandeld en daarna in het nabijgelegen maisveld was gevluht. Op onze aanwijzingen kon de eigenaresse van de kat deze na twee dagen weer in haar armen sluiten.

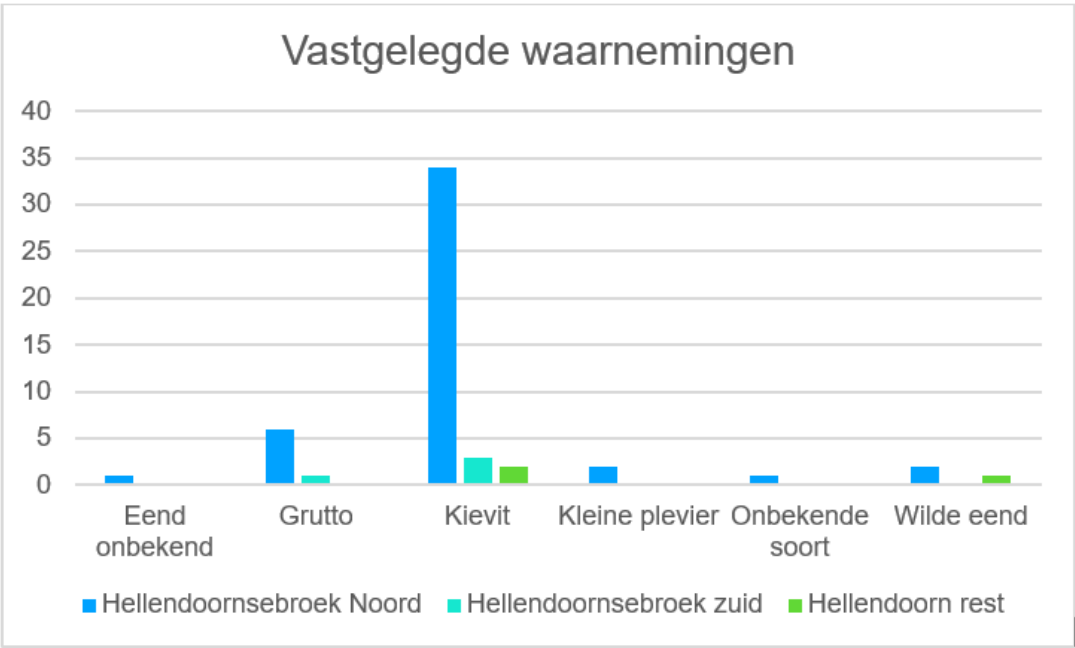
Er is ook geholpen bij het zoeken naar een hond bij Ommen die was losgekomen met een klos noch achter zich aan en in paniek het bos was ingevluht. We hebben 4 dagen helpen zoeken maar de hond niet kunnen vinden maar na een week is zij alsnog gevonden.

Boerenlandvogelmonitor

O&R legt de resultaten van alle waargenomen weidevogels en hun nesten vast in de Boerenlandvogelmonitor, een app die door LandschappenNL is ontwikkeld en sinds een paar jaar functioneert als database voor weidevogelbeheer. We worden hierbij ondersteund door Landschap Overijssel.

uit

Lb) Natte

Plannen voor volgend jaar

De werkgroep O&R wil zich breder in Hellendoorn bekend maken, wat de werkgroep doet en op welke manier, dat het vrijwilligerswerk resultaten oplevert en dat dit werk voor de grondeigenaren gratis is. Op deze manier krijgen we deze doelgroep gemotiveerd om mee te doen.

Concreet: we willen graag meer contacten met landbewerkers, loonwerkers, agrarische bedrijven.

We willen onze methoden consolideren: goede werkafspraken maken het werk eenduidiger, we willen een verbetering van de registratie van gegevens via Boerenlandvogelmonitor. Een logboek dat ingevuld wordt per uitruk moet helpen informatie te bewaren.

Belangrijkste: de werkgroep O&R wil snel reageren op een verzoek van een grondeigenaar. Daarom moet de groep groot genoeg zijn, dus nieuwe vrijwilligers zijn van harte welkom en kunnen op elk moment zich aansluiten bij de groep, de anderen willen we graag vasthouden. Vrijwilligers worden betrokken bij alles wat de werkgroep doet. Aan het begin van het seizoen de aftrap en aan het einde de evaluatie: wat hebben we gedaan, wat ging goed, wat kan beter.

Nog enkele anekdotes

- ***Zo af en toe kon je in het lange gras de schrik van je leven krijgen als op aanwijzing van de piloot een plek naderde waaruit een volwassen ree kwam die recht op je afstormde. Dan is zo'n beest erg groot.***
- ***Na het negeren van het advies om een regenbroek aan te trekken zijn sommige vrijwilligers huiswaarts gekeerd met een drijf natte broek. Bleken de laarzen alleen toch niet voldoende bescherming te bieden tegen het natte gras. Goede laarzen en regenbroek zijn geen overbodige luxe***

Contactmogelijkheden

Grondeigenaren kunnen hun perceel melden bij oenr.ivn.hellendoorn@gmail.com

Vrijwilligers kunnen zich melden bij j.wennemers@home.nl

Paddenstoelenwerkgroep

Om gelijk met de deur in huis te vallen wat het paddenstoel jaar betreft:

Het was een prachtig vochtig jaar in 2024 om te zwammen, met name in het voorjaar was het smullen geblazen wat paddenstoelen bewonderen betrof zonder te proeven natuurlijk. Wat een paddenstoelenrijkdom in 2024. De werkgroep had uitgerekend vorig jaar besloten om het voorjaarsprogramma ietwat in te korten. Eén van de redenen was dat de lentes de laatste jaren vrij (soms gort) droog verliepen, en dat de paddenstoelen zich dan dus bijna niet boven de grond laten zien. Dat dekselse klimaat ook weer...

Maar er waren drie excursies gepland in vochtige biotopen waar prachtige voorjaarpaddenstoelen bekeken werden, zoals het geelgerand elfenbankje en de voorjaarspronkridder. Ook rondom de leemputten bij Holland Schartzwald (klein Zwitserland Rijssen) werden zeer kleurrijke rode kelkzwammen op dode elzen- en essenstammen gevonden.

De laatste excursie werd besloten om er met Bevrijdingsdag een mooie doorstapwandeling van te maken. We waren in het Reggeherstelproject "De Velderberg" bij Hancate.

Er werd onderweg zelfs een gemummificeerde pad gedetermineerd door Herman onze amfibie man binnen de werkgroep. Ook scoorden we daar een vreemde vergroeiing op bladeren van een sleedoorn. Het bleek om een "narrentasje" te gaan dat ook wel hongerpruium heet (zie foto).

Het is een soort gal, met een prachtige naam, dat veroorzaakt wordt door een parasiterende (taphrina) schimmel die dus de bladeren van de struik infecteert. Dit aparte natuurverschijnsel wordt veel gezien in natte voorjaren, maar was nieuw voor de meeste mensen van de werkgroep.

Het bezoek van de voorjaarexcursies was met gemiddeld 8 personen goed te noemen.

Najaarsactiviteiten.

Ook het reguliere herfstprogramma werd goed bezocht. Met een gemiddelde van 11 mensen werden er zeven wandelingen om de veertien dagen georganiseerd van half september tot half december.

De meeste paddenstoel excursies zijn al uitvoerig in Spinsels - het blad als bindmiddel tussen de IVN mensen – beschreven. Vandaar hieronder een beknopte beschrijving van de herfstactiviteiten.

Op verzoek van enkele leden werd er soms wat buiten onze Gemeente gekeken naar paddenstoelen. Er is een oud landgoedbos bezocht dat vroeger deel uitmaakte van Landgoed Twickel. Onder de bomen van de lanen werden fraaie en zeldzame stekelzwam soorten gezien zoals de gezonde-en de blauwvoetstekelzwam. Ook werd Landgoed de Sprengenberg twee keer bezocht.

Het betrof een oud mos - en varenbos op de Enk. Zwammen met fraaie namen als bloedsteelmycena en kostgangerboleet, een soort eekhoortjesbrood die eet van een aardappelbovist (zie foto).

De Fazantenwei werd door ons, samen met IVN Deventer, geïnventariseerd op verzoek van NM. Ruim 80 soorten werden er genoteerd door onze veldnotulist Jacques. Het zeer zeldzame veentrechtertje, een zwammetje dat samenleeft met een alg, werd daar waargenomen in het kwetsbare gebied. Met een andere wandeling in de es op Nijverdal (Pouliesbos) werden er fotogenieke houtzwammen gescoord als oranje oesterzwam en de vermiljoenhoutzwam. Het bos staat tegenwoordig vol met de exotische karmozijnbes met zijn zwarte bessen. Het is bijna een plaag aan het worden daar. Ook stond daar na een paar vorstnachten in de buurt weer het haarijs op een stammetje. Het is de "baard van koning winter" wordt er gezegd. Het witte fenomeen ontstaat uit een schimmel die exidiopsis heet (korstzwam). De bijna traditionele laatste hout- en korstzwammen excursie werd weer afgesloten in de buurt van B&B De Kleine Kolonel, waar het na afloop goed toefen was bij eigenaar Alexander daar in Haarle. Er was ook een kleine evaluatie van het afgelopen jaar.

Er werden in 2024 **totaal** 581 waarnemingen genoteerd tijdens de werkgroep excursies, waarvan 267 **verschillende** soorten. Deze aantallen lagen dan ook ietwat hoger - nat jaar 2024 - dan de vorige jaren.

Diverse activiteiten van de werkgroep

De jaarlijkse Paddenstoeldag concentreerde zich deze herfst rondom het Nijverdals Doktersbos, en de twee publieksexcursies vertrokken dan ook bij activiteitscentrum De Wilgenwaard. Ongeveer 65 personen genoten onderweg van fraaie paddenstoelen zoals de levertraanzwam, (geurt echt naar levertraan) en gewoon varkensoor (zie foto). Wat fijn was voor de gidsen dat we over het terrein van de plaatselijke tennisclub mochten, omdat er een drukke mountainbike tocht bezig was op het aanlooppad naar het doktersbos.

Er waren ook gezinnen aanwezig die de uitleg over de "rood met witte stippen" zwam flink konden waarderen.

In de herfst bouwde wat mensen van de werkgroep weer een tweemaandelijks paddenstoel tentoonstelling in het Buitencentrum op de berg. Ook werd er een kabouter- en paddenstoel pad uit gezet in de herfstvakantie. Dit is altijd een groot succes, en het CNME gebruikt dit pad dan ook met de schoolklassen.

Er werden excursies verzorgd voor diverse instanties zoals SBB, de jeugdige Junior Rangers, en een ouderenclub uit Ommen. Deze laatste was een enthousiaste groep die ook nog nieuwe leden binnen de werkgroep op leverde.

Drie mensen van de werkgroep namen weer deel aan het NEM meetproject.

Het is een landelijke monitoring van de overheid en NMV, waarmee een bepaalde trend en voorkomen van paddenstoelen in diverse biotopen in kaart wordt gebracht. Zij noteerden goede aantallen op hun telgebied.

Tenslotte was de samenwerking met de andere IVN-afdelingen, zoals Deventer en Rijssen, weer optimaal. De gezamenlijke kennis werd weer uitgewisseld, en alles wat groeit, bloeit en boeit komt hier samen bij de verenigingen.

Gerard ten Have

Plantenwerkgroep

Het is een goed gebruik van de plantenwerkgroep om aan het begin van het nieuwe jaar samen te gaan wandelen. Ook in het stille seizoen is er altijd genoeg te zien. We letten daarbij niet alleen op de planten, maar ook op het landschap dat vaak een eigen historie kent. Dat is zeker het geval op de Sprengenberg in Haarle waar we op **27 januari** onze eerste activiteit hadden.

In de maanden februari en maart kwam de groep meerdere keren bij elkaar als voorbereiding op het Natuurfeest, dat op **1 april** (2^e Paasdag) gehouden zou worden bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van onze IVN-afdeling. Nadat we in grote lijnen hadden besproken wat we allemaal wilden presenteren in onze (dubbele!) kraam, werden die plannen in subgroepjes uitgewerkt.

Op zaterdag **24 februari** gingen we stevig gekleed richting de Regge in Hellendoorn waar de jaarlijkse knoppenwandeling werd gehouden nabij het botenhuis van de zomp. Onze groep heeft best een brede kennis, maar als we bomen en struiken nader willen bekijken vinden we het altijd fijn dat ons lid Ria Jelsma met al haar kennis aanwezig kan zijn, gelukkig was ze er dit jaar ook bij.

Op het Natuurfeest van **1 april** waren veel leden van de plantenwerkgroep aanwezig voor het bemensen van de kraam. We wisten veel volwassenen, maar ook kinderen te boeien met de veelzijdigheid van planten. Met een kleine kennistest wisten velen een IVN-potlood te winnen!

De kraam van de plantenwerkgroep

Op **14 juni** stond een excursie gepland naar het twee hectare grote natuurgebied van Steffie Vlugter en Kees Bos aan de Kathuizenweg bij Hellendoorn. Met veel enthousiasme vertelde Steffie over de prachtig bloeiende tuin en de weide, een eldorado voor vogels en insecten. Kees maakt cider, onze groep volgde met interesse het proces hoe appels tot cider worden verwerkt.

Op bezoek bij Steffie en Kees

Enkele dagen later, **18 juni**, vergaderde de plantenwerkgroep over de invulling van het programma in de tweede helft van 2024. Zoals bij vele activiteiten was de vaste kern van de groep aanwezig (18 mensen).

Op **1 juli** gingen zes leden van de groep naar de Vlinderidylle op het tunneldak in Nijverdal om te inventariseren welke planten en insecten daar inmiddels hun plek hebben gevonden. De resultaten zijn gedeeld met de gemeente Hellendoorn.

Enkelen van ons waren ooit in het gebied Punthuizen en Stroothuizen (iets zuidelijk van Denekamp) geweest en vanwege dat enthousiasme wilden anderen dat ook wel zien.

Op **2 juli** leidde boswachter Staatsbosbeheer Kees Jan Westra ons in het unieke gebied rond. Om het Natura 2000-gebied uit te komen reden we achter Kees Jan aan die geen vermoeden had dat de zandweg wel erg modderig was.....

Op **31 augustus** vierden we als lokale IVN-afdeling het 50-jarig bestaan in het Buitencentrum, veel leden van andere werkgroepen ontmoetten we opnieuw of zagen we voor het eerst. Een bijzondere avond die prima was georganiseerd door het feestcomité.

Voor het jaarlijkse weekend van de plantenwerkgroep was dit jaar de keuze gevallen op Barchem bij Lochem. We bezochten op **6 september** eerst een hele fraaie tuin in Ruurlo om daarna hotel Bonaparte als thuishaven te hebben. Tijdens de fietstocht brachten we enige tijd door in en rond kasteel Hackfort waar veel activiteiten werden georganiseerd vanwege het 700-jarig bestaan van het kasteel en het fraaie landgoed. De Lochemerberg bleek een mooi wandelgebied, sommigen sloten het weekend af met een bezoek aan museum More in Gorssel.

Kasteel Hackfort met fraaie bomen

Even samen op de foto in Barchem

Mariënheem timmert inmiddels al heel wat jaartjes aan de weg met de Beeldentuin Mariënheem. Met een wat kleinere groep (6) fietsten we op **18 september** via Haarle naar die tuin waar we van kunst konden genieten in een fraaie, landschappelijke omgeving. Uiteraard stonden we stil bij de plantengroei rond de vijver, maar ook bij bijzondere bomen en struiken.

Kunst in een mooie omgeving

De 'Doorbraak' is voor velen al een begrip; de beek is 13 kilometer lang, begint bij de Loolee in Almelo en mondt uit in de Exosche Aa bij Ypelo. Marianne Verhoeven, lid van onze

werkgroep, geeft er rondleidingen voor Landschap Overijssel. Vanaf school 'Het Akkerhuus' in Ypelo heeft ze ons op **5 oktober** door het prachtige gebied geleid. Wat laat in het seizoen, maar er bleken nog verrassend veel bijzondere planten te groeien. We gaan vroeger in het seizoen vast nog eens terug!

Op **19 november** was de vaste kern van de plantenwerkgroep in het Buitencentrum bij elkaar om het programma voor 2025 te bespreken. Er waren weer voldoende ideeën om een lijst met mooie activiteiten samen te stellen. Als nieuw lid van de werkgroep was Andrea Oude Roelink aanwezig. Jammer genoeg kon trouwe bezoeker Gerrit Tijhof er niet zijn, hij woont inmiddels op "Kronnenzommer" in Hellendoorn. Henk Rhee heeft vanwege zijn gezondheid ook moeten afhaken.

Het is inmiddels traditie dat de plantenwerkgroep tussen Kerstmis en Nieuwjaar meedoet aan de landelijke Eindejaars Plantenjacht. Doel is na te gaan welke plantensoorten nog bloeien in deze winterse periode. Op **28 december** werd 'gejaagd' aan de noordzijde van station Nijverdal en werd het recordaantal van 22 bloeiende planten gevonden. Na die koude jacht smaakte de koffie extra lekker!

Al met al een mooie lijst met activiteiten. In 'Spinsels' hebben leden van de groep regelmatig een uitgebreider verslag geschreven.

Enkele leden van de plantenwerkgroep zorgen in de seizoenen voor de invulling van de Groei en Bloetrolley in het Buitencentrum. Ook hebben enkele leden de informatieavond bezocht over het Groenbeleidsplan van de gemeente.

Vanaf de start van het IVN in onze gemeente (1974) bestaat ook de plantenwerkgroep, in 2024 dus 50 jaar!

De plantenwerkgroep heeft momenteel geen officiële coördinator, maar de werkzaamheden voor de activiteiten worden tijdens het halfjaarlijkse overleg steeds goed verdeeld.

*Natuurlijke liefhebbers die willen kennismaken met de groep en de activiteiten zijn altijd welkom!
De activiteiten worden aangekondigd in de nieuwsbrief.*

Namens de plantenwerkgroep,

Hennie Bouwhuis

Reptielen en Amfibieën

Ringslangen

De Vennekearls hebben twee jaar geleden in het Gagelmansveentje twee broeihopen voor Ringslangen aangelegd.

Vorig jaar zijn de hopen omgezet, maar zijn er geen eieren aangetroffen.

Paddentrek en -overzet

Wakker worden het is voorjaar! Vanaf 16 februari zijn vrijwilligers van het IVN Hellendoorn-Nijverdal in de ochtend en de avond bezig om padden over te zetten naar de Zunasche heide. Ieder voorjaar, vindt de paddentrek plaats. De dieren gaan, na hun winterrust, op weg naar het water waar ze – jaren eerder – als paddenvijze geleefd hebben en als klein padje het water hebben verlaten. Hier zullen ze gaan paren en eiersnoeren afzetten. Naast padden worden er ook kikkers en salamanders overgezet.

Het overzetten vindt 's ochtends plaats aan de Ligtenbergerweg thv de Zunasche heide. Bij gunstig weer zal het ook 's avonds plaatsvinden.

De trek start in februari en duurt tot eind maart/begin april.

Langs de weg staat een scherm van ongeveer 1 km. Achter dit scherm zitten emmers in de grond waar niet alleen padden, maar ook bruine en groene kikkers en kleine watersalamanders in vallen. Deze dieren worden dan geraapt en overgezet in emmers naar de overkant van de weg: de Zunasche heide: een prachtig natdrasgebied tussen Nijverdal en Rijssen.

Er is dus met man en macht gewerkt aan het overzetten van de padden, kikkers en salamanders. In 2023 werden er al 18.000 dieren overgezet. In 2024 waren dat er bijna 2 keer zoveel; maar liefst 35.000.

Deze aantallen benadrukken overduidelijk dat er gewerkt moet worden aan een structurele oplossing voor de paddentrek. Met de zoektocht hiernaar is begonnen. Er zijn meerdere gesprekken geweest met gebiedseigenaren, de gemeente Hellendoorn en enkele leden van onze afdeling. De neuzen staan dezelfde kant op, het gemeenschappelijke doel is helder: faunapassages in de Ligtenbergerweg. Het traject hiernaartoe vergt veel tijd en geduld. Wordt vervolgd

Hieronder 2 delen uit het totale overzicht van de paddenoverzet. Het hele overzicht staat op de site van onze afdeling.

Paddenoverzet Ligtenbergerweg 2024

datum	padden		kl.w.salamander		kikker ssp		terugkomers		Totaal dag
	morgen	avond	morgen	avond	morgen	avond	morgen	avond	
vr feb-02		4		0					4
za feb-03		62							62
zo feb-04		87		10		4			101
ma feb-05		80		5		3			88
di feb-06		137		31		2			170
woe feb-07		12		12		0			24
do feb-08	0	-							0
vr feb-09	19	170	16	30	2	2			239
za feb-10	215	191	70	80	3	0			559
zo feb-11	717	278	265	240	7	3			1510
ma feb-12	631	259	340	101	7	1			1339
di feb-13	123	29	108	61	3	0			324
woe feb-14	640	318	347	47	8	4			1364
do feb-15	1383	1444	110	121	6	5			3069
vr feb-16	1297	1021	240	88	7	6			2659
za feb-17	1602	523	377	40	1	0			2543
zo feb-18	1795	792	203	47	0	7			2844
ma feb-19	1147	881	111	36	46	8			2229
di feb-20	1018	568	101	4	0	1			1692
zo mrt-17	13	0	0	0	5	0	12	614	644
ma mrt-18	117	25	0	3	17	5	312	134	613
di mrt-19	41	51	1	0	3	6	39	578	719
woe mrt-20	17	30	2	2	2	1	156	221	431
do mrt-21	23	8	5	3	5	0	281	158	483
vr mrt-22	16		3		0		40		59
Vrijdag 22 maart is besloten te stoppen met overzetten.									
Totaal	15638	10794	2552	1018	248	134	1919	2962	35265
Totaal cum	26432		3570		382		4881		35265

^ = te koud, geen trek, niet geraapt

terugkomers = dieren (het blijken vooral padden te zijn) die teruggezet zijn richting het bos

Roofvogelinventarisatie

In het seizoen 2023/2024 hebben we weer de roofvogelinventarisaties verricht in de gebieden van Staatsbosbeheer, gelegen ten noorden van de N35 rijksweg Almelo/Zwolle, het Wierdense Veld, het Doktersbos en de Eversbergweg. Dit seizoen omvat het zoekgebied de Hellendoornse Berg en het Wierdense Veld.

De Hellendoornse Berg betreft het hele beboste gebied tussen de Luttenbergerweg-Noord Esweg-Sanatoriumlaan-Kathuizenweg.

We zijn begonnen op 23 november 2023. In totaal zijn we 15 keer op pad geweest, op zoek naar nieuwe en bestaande horsten. Daarnaast zijn er 5 afgelastingen geweest vanwege slecht weer. Afgelopen seizoen hebben we de Hellendoornse berg en het Wierdense veld afgezocht. In de Hellendoornse Berg hebben we zeven nieuwe horsten gevonden en in het Wierdense Veld hebben we vijf nieuwe horsten gevonden.

Op 25 april zijn we gestart met de controle van alle bekende en nieuwe horsten in het gehele zoekgebied. Dit doen we met een camera op een telescoopstok. In totaal zijn we hiervoor negen keer op pad geweest. De laatste keer was 11 juli. Tijdens deze camera bezoeken hebben we op de Eelerberg nog twee nieuwe horsten bij gevonden en in een bosperceel aan de Eversbergweg één nieuw horst.

Opgeteld zijn er dit seizoen 15 nieuwe horsten bij gekomen.

Twaalf horsten zijn er vervallen en uit de administratie verwijderd: Van de vervallen horsten waren er een aantal in zeer slechte conditie en een aantal was niet terug te vinden omdat ze uit de bomen zijn gewaaid.

Helaas is ook dit jaar, in de Hellendoornse berg, het horst van de raaf leeg gebleven. Bij de Klinkenbelt, boven een bestaand horst, hebben we wel een ravenpaar waargenomen maar ze zijn niet tot broeden gekomen. Evenzo hetzelfde in het Wierdense Veld, in de nabijheid van een nieuwgevonden horst, hebben we de raaf waargenomen. Na vier jaar zijn er weer twee sperwernesten gevonden. In de Hellendoornse Berg en in het Doktersbos. In het Doktersbos zijn vier jonge sperwers uitgevlogen.

Samenvatting inventarisatie: 12

horsten weg/vervallen 37

horsten aanwezig waarvan:

2 horsten in een matige

conditie 15 horsten nieuw 37

horsten bezetting:

24 horsten leeg

13 horsten bezet waarvan:

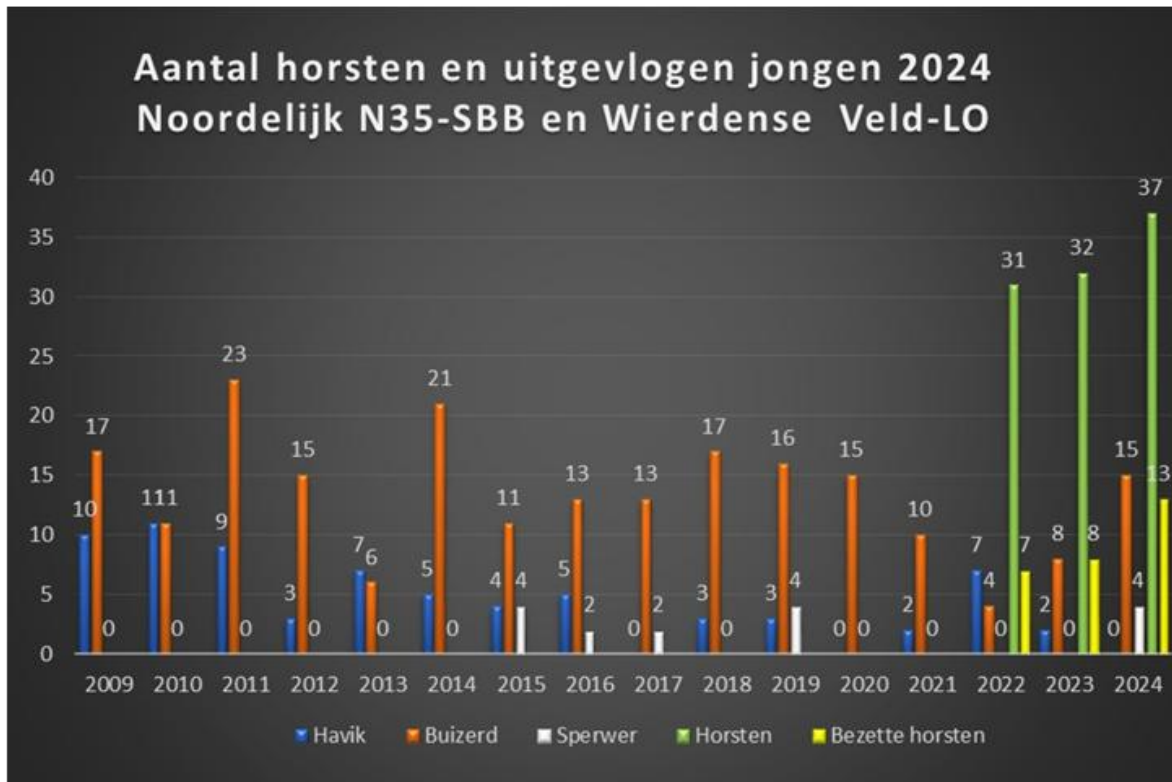
5 horsten

mislukt/verstoord/gepredeerd

1 horst met 4 sperwer jongen

7 horsten met totaal 15 buizerd jongen

In totaal hebben we ongeveer 350 uur besteed aan de inventarisaties en rapportage. De inventarisaties zijn door de volgende vrijwilligers uitgevoerd:

Johan Aitink, Cor Kolthof, Albert Stevens, Pieter van der Veen, Frits Teunissen, Tim Nijkamp en Henk de Bree (coördinator roofvogelwerkgroep).

De jongste deelnemer, Tim Nijkamp, is een medewerker in opleiding van Staatsbosbeheer en is dit seizoen de vrijwilligersgroep komen versterken.

We kunnen terugkijken op een goed seizoen met 15 nieuwe horsten en redelijk goede broedresultaten. Daarnaast was het een uitzonderlijk nat voorjaar, een zachte winter en een koude aprilmaand met max. temperaturen onder het langdurig gemiddelde van 16 °C. En toch was deze lente volgens het KNMI (mei 2024) de warmste ooit en nog nooit zo vroeg begonnen dan dit jaar. Het was zo'n vier graden warmer dan het gemiddelde van vijftig jaar geleden. Maar in de natuur werkt het wel zo dat als de dagen beginnen te lengen dan beginnen de vogels te werken aan het nageslacht ongeacht de weersomstandigheden.

Plannen voor het nieuwe seizoen 2025/2026 zijn om het landgoed Eversberg in zijn geheel af te gaan zoeken om een vierde buizerdhorst te vinden in de omgeving van de Eversbergweg. Tevens willen we jaarlijks in plaats van om de drie jaar het Wierdense Veld afzoeken.

De ingeplande zoekgebieden voor het nieuwe seizoen zijn de Eelerberg en de Schuilenburg. Begin maart 2025 is het de bedoeling dat we de drie vermoedelijke raven horsten met de camera gaan controleren.

Namens de vogelwerkgroep IVN Hellendoorn/Nijverdal,
Henk de Bree

Spinsels

Spinsels verscheen in 2024 viermaal; aan het begin van de maanden maart, juni, september en december.

Deze vier Spinsels waren ook dit jaar goed gevuld. De diverse afdelingen leverden mooie artikelen aan. De fotowerkgroep leverde ook dit jaar weer veel verrassende foto's, waar we dankbaar gebruik van konden maken. Ook verschillende schrijvers leverden bij hun teksten mooie foto's. Daarmee konden we steeds een gevarieerd en kleurig magazine samenstellen.

Meerdere fijne en positieve reacties kwamen hierover bij de redactie binnen. Maar het maken van de Spinsels is echt alleen mogelijk dankzij de inzet van alle schrijvende en fotograferende IVN leden.

De bezorgersgroep (met o.a. Albert Stevens) zorgde ervoor dat de Spinsels bij de leden in de bus kwamen. Naar een aantal leden werden de Spinsels digitaal verzonden.

Steenuilen in de Gemeente Hellendoorn

Bijzonder is het enige woord dat ik kan vinden hoe dit steenuilen seizoen is verlopen. Over het weer hoeven wij het niet lang te hebben, maar of dat ook invloed had op de uilen kunnen wij pas achteraf beoordelen. En dat is dus nu! De start was vroeg en goed, gevolgd door veel regen en een rem op de ei leg. Heb nooit geweten dat zoiets kon, maar camera beelden lijken mij betrouwbaar. 17 april werd in de nestkast het eerste ei gelegd, de tweede volgde op 20 april. Dan is het wachten op de derde en mogelijk het vierde ei. Eindelijk: op 1 mei om 11.45 uur het derde ei waarna het broedproces begon. Op 24 mei kropen de eerste 2 jongen uit het ei, nummer 3 deed er 2 dagen langer over. Het laatstgeboren jong bleef vanaf het begin achter in groei, niet verwonderlijk, broer en of zus zijn er altijd eerder bij als er voedsel aangevoerd werd. Bijzonder was aan dit ouderpaar dat zij minimaal 5 jaar oud moet zijn terwijl het mannetje geboren is in mei 2023 aan de Holterweg in Nijverdal. De man had duidelijk nog niet het gevoel dat hij voedsel aan moest slepen en dat vervolgens moeders het in stukjes verdeeld, te beginnen bij de grootste schreeuwers. Meerdere keren was te zien dat de kleine jongen in de nacht onbeschermd in de kast achter bleven zodat moeders ook voedsel aan kon brengen.

12 juni konden de jongen geringd worden en dat was gelijk een mooi moment om de camera lenzen weer schoon te maken. Volgens de door ons gehanteerde tabellen liepen de

vleugellengtes iets achter terwijl het gewicht van allen boven de norm zaten. Moet er wel bij zetten dat één muis meer of minder opgepeuzeld goed te merken kan zijn bij het wegen.

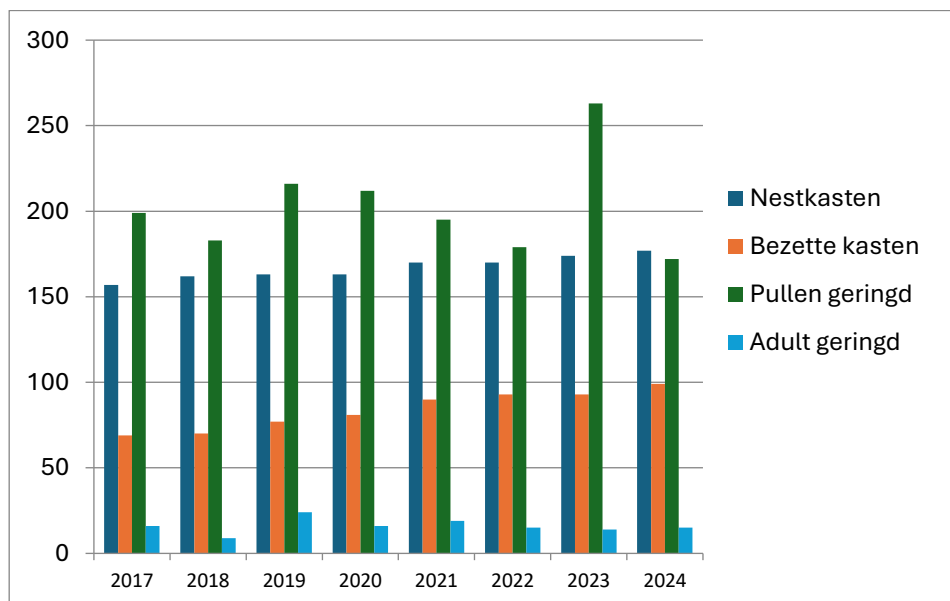
Op 26 juli hebben wij de nestkast schoongemaakt, de jongen waren gevlogen. Maar op de camera beelden is nog steeds te zien dat de jongen nog graag gebruik maken van hun veilige nestkast.

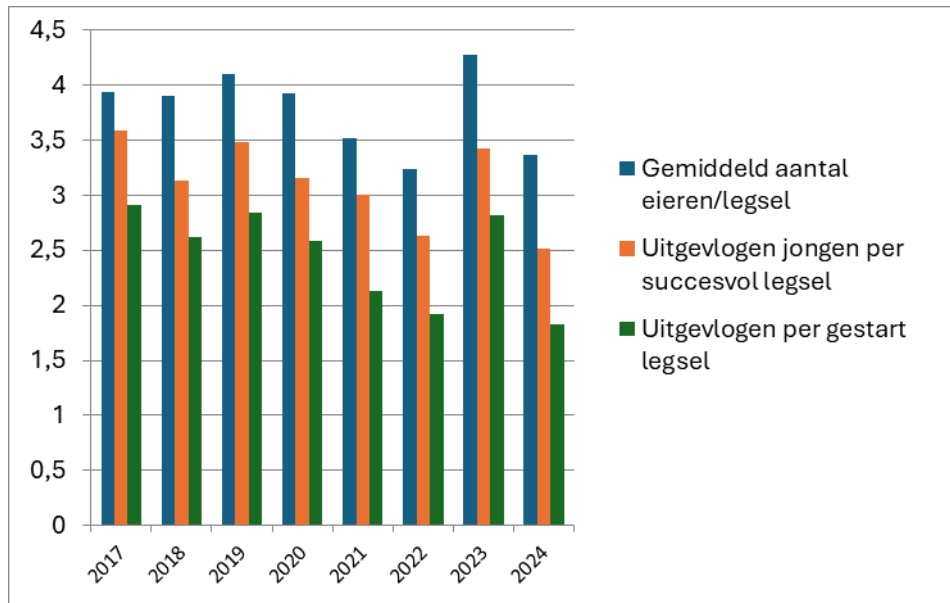
Wat de jongen aan voedsel te verwerken kregen was voor mij ook een verrassing. Meikevers in groten getale, regenwormen, goot en klein, verschillende soorten muizen en als

niet verwacht: 74 grote groene Sabelsprinkhanen. (Ik had geen idee wat dat waren, maar heb nu kennis met ze gemaakt)

U zult wel denken hoe komen ze aan de soorten en de aantallen: deze komen voort uit een onderzoek waarvoor op 7 locaties in Nederland met verschillende grondsoorten (biotoop) cameranestkasten zijn geplaatst. Hierin worden alle prooien vastgelegd die in het broedseizoen zijn aangevoerd. Hiermee hoopt men aan te tonen waarom op de zandgronden (zoals onze regio) de nestjongen gemiddeld een beter conditie hebben dan bijvoorbeeld op de klei.

Dit rapport zal waarschijnlijk geplaatst worden in het eerstvolgende blad "UILEN".

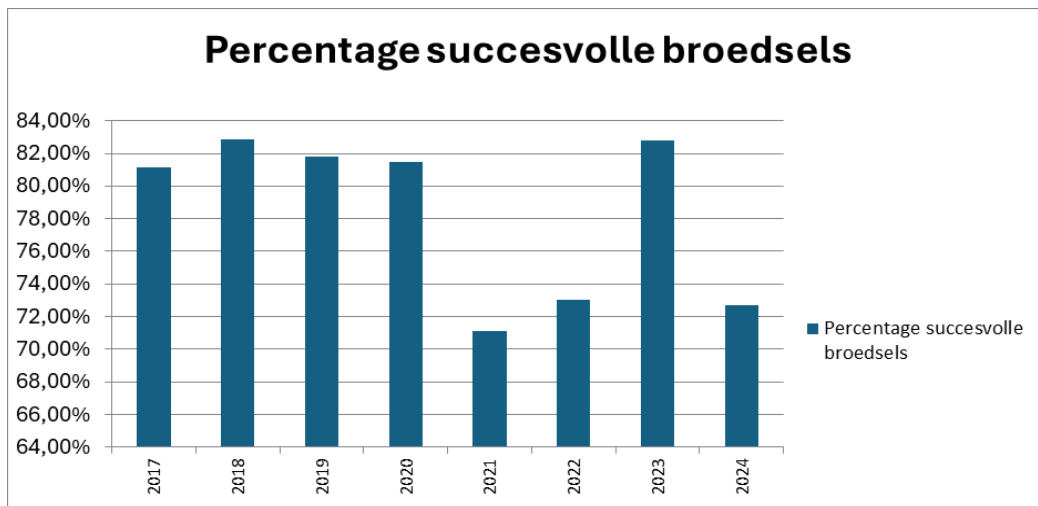
Bijzonderheden.

In deze nestkast zijn dit voorjaar 4 eieren gelegd en is 1 jong uitgevlogen. Gemiddeld alle kasten minder eieren waarvan dan nog maar de helft uit kwam. Onderzoek naar de niet uitgekomen eieren gaf veel niet bevruchte eieren aan.

Ook troffen wij in 2 kasten een z.g. 2^e legsel aan. Het eerste is verloren gegaan en dan volgt een nieuwe poging, met succes.

Predatie zijn wij ook weer tegengekomen. De betreffende kasten worden aangepast met onze goed werkende pendel constructie. De oudste terug gevangen steenuil is minimaal 13 jaar. In totaal werden er van onze in het verleden geringde steenuilen 113 levend terug gemeld met de locatie waar ze nu vertoeven. Ook kregen wij tot nu toe in 2024 al 16 meldingen van levenloos aangetroffen steenuilen, waarvan 3 helaas waren verdronken in de wel bekende waterbakken. De grafieken tenslotte spreken voor zich.

Educatie schoolklassen, mooi om te doen, leerzaam voor de kinderen.

In groep 7 van basisschool “ de Es “zijn weer alle soorten uilen besproken. Hoe zien ze eruit, wat eten ze en waaraan ontdek je welk soort er in je omgeving verblijft. Braakballen, groot en klein, vertellen ons om welk soort uil en soms ook welke roofvogel het gaat. Vervolgens gaan de leerlingen braakballen pluizen van een kerkuil. De ze zijn het meest geschikt omdat hierin de harde delen van een muis te vinden zijn. Schedels, rugwervels, poten en ribben zijn daar mooi uit te halen. Vooral aan de schedels kun je nog zien welk soort muis is opgesnoept door de kerkuil.

De les werd 11 juni voortgezet op enkele erven waar nestkasten geplaatst waren. De eerste kast was helaas niet meer bezet, waardoor is moeilijk met zekerheid vast te stellen.

Op het tweede erf waren de jongen nog wel aanwezig. Deze zijn allen voorzien van een ring van het Vogeltrekstation Arnhem zodat ze vanaf nu herleid kunnen worden naar hun geboortegrond, leeftijd, het aantal jongen wat ze groot brengen en ook belangrijk: waar heen vertrekken de jongen.

Door het verdrinken van een vrouw steenuil kwam het schoolbezoek van “de Bongerd” dit jaar niet uit. Het eerste legsel ging dus verloren, maar een nieuwe vrouw deed haar intree in de kast. Bij steenuilen ligt rouwen en trouwen heel dicht bij elkaar. In dit geval zaten er maar 6 dagen tussen.

Tot slot: de erfbewoners moesten mij de eerst ronde missen. Een onvermijdelijke heupoperatie gooide mijn plannen in de war. Door de vaste kern om mij heen, aangevuld met 2 “nieuwe” gezichten, zijn alle nestbezoeken goed verlopen. Alles kon op dezelfde methode verwerkt worden zodat er in een reeks van 18 jaar onderzoek de lijn door getrokken kan worden.

De latere rondes heb ik veelal als passagier in mijn eigen auto beleefd, maar de moeite waard.

Graag wil ik de perceeleigenaren, welke een nestkast op hun terrein hebben hangen, bedanken voor hun gastvrije ontvangst en enthousiasme. Alleen samen kunnen we ervoor zorgen dat steenuilen in onze gemeente blijven en de populatie in stand blijft.

Namens de werkgroep, Albert Stevens

Torenvalken in de gemeente Hellendoorn

Controles en waarnemingen

Wat brengt het nieuwe broedseizoen? Is er voldoende voedselaanbod? Begint de leg misschien wat later?

In de natuur werkt het wel zo dat als de dagen beginnen te lengen dan beginnen de vogels te werken aan het nageslacht ongeacht de weersomstandigheden. Want het was een uitzonderlijk nat voorjaar, een zachte winter en een koude aprilmaand met max. temperaturen onder het langdurig gemiddelde van 16 °C. En toch was deze lente volgens het KNMI (mei 2024) de warmste ooit en nog nooit zo vroeg begonnen dan dit jaar. Het was zo’n 4 graden warmer dan het gemiddelde van vijftig jaar geleden.

In de gemeente Hellendoorn hangen inmiddels 46 nestkasten. We kunnen ervan uitgaan dat het merendeel van de torenvalken broeden in nestkasten. Al zal een enkeling ook broeden in een oud ekster- of kraaiennest of in nissen van gebouwen. Het aanbrengen van nestkasten is natuurlijk wel een kunstmatige ingreep maar de populatie kan zich wel in stand houden en voorzichtig misschien herstellen. We hopen zelfs dat hierdoor de torenvalk in de toekomst weer een algemeen voorkomende roofvogel kan worden in het buitengebied van de gemeente Hellendoorn. Daarbij is het ook belangrijk dat de komende jaren de hoeveelheid geschikt boerenland zal toenemen waardoor een toename van dierlijk leven ontstaat. En zo ook het hoofdvoedsel van de torenvalk, de veldmuis, volop aanwezig zal zijn. Het voordeel van nestkasten is dat er minder kans op predatie is door kraaien, roofvogels en marters. Toch zijn op twee goede locaties de torenvalken verdreven door de langdurige overlast van groepjes ruzie makende kraaien die de torenvalken als indringers beschouwen. Op één van deze locaties zijn in de omgeving van de kast toch jonge torenvalken uitgevlogen. Het valkenechtpaar heeft alsnog een geschikt oud eksternest weten te vinden uit het oog van de kraaien.

Bij de eerste controle van een kast op 6 mei zat er nabij de nestkast een verslagen en terneergeslagen torenvalkenpaar. In het nest lagen vier kapotgemaakte eieren. Vermoedelijke oorzaak is een zeer recent bezoek van kraaien. De kast is moeilijk bereikbaar voor de marter. Maar bij een toevallige hierop volgende controle waren er opnieuw vijf eieren gelegd. Helaas is ook het tweede broedsel door dezelfde oorzaak verloren gegaan. In één nestkast bevond zich veel dons. Vermoedelijk heeft in februari of maart hierin een nijlgans gebroed.

In een andere kast zijn twee eieren gelegd en daar is het bij gebleven. Oorzaak kan zijn verstoring of één van de ouders is omgekomen. Bij de eerste ronde was er een kast met vijf eieren en bij de tweede ronde was de kast helemaal leeg waarbij er zich in de directe omgeving meerdere kraaien bevonden. Dan was er een kast waarin een torenvalk dood op de rug lag en daarnaast lag een stuk vleugel. Bij de jaarlijkse controle is het nu al voor het vijfde opéénvolgende jaar, dat steeds dezelfde vijf kasten niet bezet zijn ondanks een geschikte leefomgeving.

Op twee nieuwe locaties zijn de afgelopen winterperiode nestkasten geplaatst. Bij de eerste controle ronde hiervan, in de tweede week van mei, waren beide kasten bezet en werd er gebroed op respectievelijk vier en vijf eieren.

Bij drie kasten hebben we d.m.v. gaas bescherming aangebracht tegen de steen marter. Bij één kast heeft de erfbewoner zelf een nestbescherming aangebracht.

Het betreft een antimarter kraag om een boom. (zie foto)

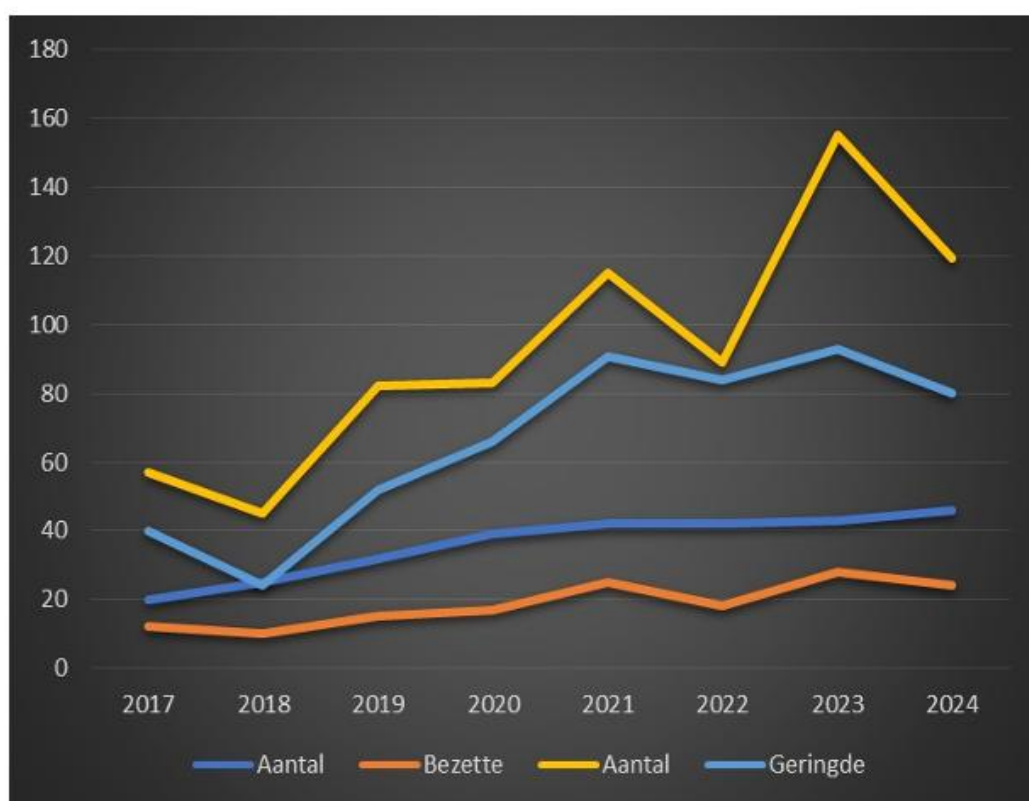
In dezelfde kast was daarvoor ook al een camera geplaatst door de bewoner.

Uit camera beelden bleek dat een steenmarter twee eieren heeft weggehaald. Na het direct aanbrengen van de genoemde marterkraag zijn de nog resterende twee eieren uitgebroed en zijn er twee jongen grootgebracht en geringd.

Bovenstaande nestbeschermingen werken alleen bij een nestkast in een solitaire of vrijstaande boom.

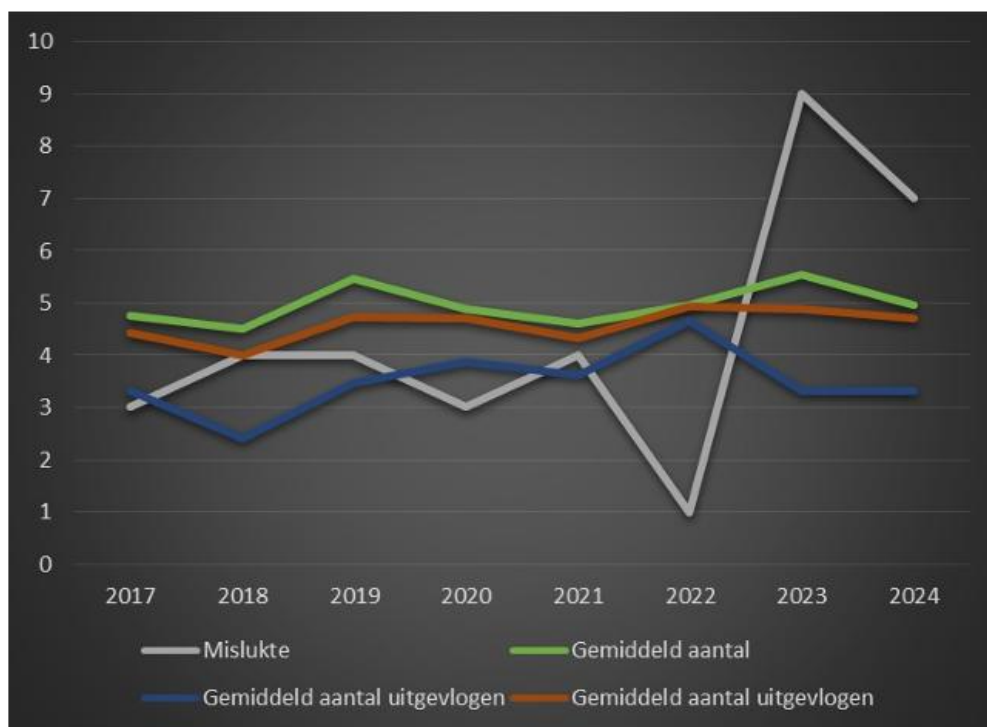

Resultaten

Jaar	Aantal nest-kasten	Bezet-te nest-kasten	Mis-lukte nest-kasten	Aan-tal eie-ren	Ge-ringde jongen	Gemid-deld aantal eieren per leg-sel	Gemid-deld aantal uitge-vlogen jongen per gastart legsel*	Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per succesvol legsel*
2017	20	12	3	57	40	4,75	3,33	4,44
2018	25	10	4	45	24	4,50	2,40	4,00
2019	32	15	4	82	52	5,47	3,47	4,73
2020	39	17	3	83	66	4,88	3,88	4,71
2021	42	25	4	115	91	4,60	3,64	4,33
2022	42	18	1	89	84	4,94	4,67	4,94
2023	43	28	9	155	93	5,54	3,32	4,89
2024	46	24	7	119	80	4,96	3,33	4,71

*per gestart legsel = bezette nestkasten *per succesvol legsel = bezette nestkasten - mislukte nestkasten

In samenwerking met coördinator Albert Stevens zijn er dit seizoen totaal 46 nestkasten gecontroleerd.

Een uitbreiding van drie nestkasten t.o.v. 2023. Er waren 24 nestkasten bezet. Van de 22 niet bezette nestkasten zijn er vijf nog nooit bezet geweest en in vier was er al wel een broedkuil gemaakt. In zes nestkasten heeft predatie plaats gevonden waarvan in één kast tevens het tweede broedsel hetgeen neerkomt op zeven mislukte nesten. Er werden in totaal 119 eieren gelegd en vervolgens 80 jonge valken geringd. Tegen de verwachtingen in, zijn er dit seizoen minder eieren gelegd en minder jongen geringd dan in het seizoen 2023. Een verklaring hiervoor kan o.a. zijn dat in combinatie met de weersomstandigheden er te weinig

voedselaanbod was. Zoals de grafiek ook aangeeft is de predatie in de laatste paar jaar wel toegenomen. In de eerste week mei zijn we met mooi weer begonnen aan de eerste ronde van de nestcontroles.

Een broedsel is maximaal vijf à zes eieren. Op 6 mei hebben we het eerste nest met jongen waargenomen.

Op 15 juli zijn voor dit seizoen de laatste vijf jonge torenvalken geringd. Hierna vinden er nog onderhoud rondes plaats zoals het schoonmaken, repareren, verwijderen of bijplaatsen van nestkasten.

In het jaar 2023 zijn er bij Albert Stevens geen terugmeldingen binnen gekomen van dode en geringde torenvalken die uitgevlogen zijn in de gemeente Hellendoorn.

Henk de Bree

Trolleys

Door een kleine groep IVN'ers worden de trolleys in het Buitencentrum Sallandse Heuvelrug verzorgd. Defecten worden zo snel mogelijk verholpen. De seizoenstrolley wordt steeds aan het seizoen aangepast. De plantentrolley wordt regelmatig 'ververst'.

De faunatrolley bleek na ruim 10 jaar functioneren echt aan zijn eind te zijn en is buiten de publieksruimte gezet. Eind 2024 hebben een aantal mensen het initiatief genomen om de trolley een nieuw leven te geven. Er is goede hoop dat deze in de loop van 2025 weer functioneel zal zijn. Hij zal dan een totaal andere inhoud hebben.

Trolleywerkgroep

Vogelwerkgroep

Bijeenkomsten

In 2024 hadden we 10 bijeenkomsten in het Buitencentrum, elke 1e maandag van de maand. Gemiddeld kwamen 15 personen samen om actuele zaken te bespreken. Verslag werd gedaan vanuit werkgroepen zoals kerkuilen, bosuilen, steenuilen, roofvogels en nestkasten in Landalpark de Hellendoornse Berg.

We planden de maandelijkse excursies en bespraken onze waarnemingen van de afgelopen weken. Dit ging niet alleen over vogels, maar ook over andere bijzondere dieren.

Meest bijzondere bijeenkomst

Op maandag 2 september kwamen de vogelvrinden weer bijeen. Het was 2 dagen na het 50-jarig jubileumfeest en enkele leden waren er op tijd om nog wat zaken op te ruimen. Tijdens het opruimen en ook koffiezetten voor de bijeenkomst druppelde de afmeldingen binnen. Druppelde, zeg maar gerust stroomde ze binnen. Over druppelen en stromen gesproken? Het begon steeds harder te regenen en uiteindelijk te hopen. Op dat moment begonnen via de

appgroep zelfs meerdere meldingen van lekkages en overstromingen binnen te komen. Onze gemeente werd compleet overvallen door een geweldige wolkbreuk. Na een kopje koffie werd besloten de bijeenkomst vroegtijdig te beëindigen, waardoor het de kortste bijeenkomst van onze werkgroep ooit werd. Voor de aanwezigen was het al met al ook nog een pittig uitdaging om thuis te geraken: meerdere straten en kleine tunnels onder het spoor stonden compleet onder water. Kortom een bijeenkomst om nooit te vergeten.

Excursies

Maandelijks organiseerden we een excursie (met gemiddeld 9 deelnemers) naar een geselecteerd gebied. We kiezen van tevoren een locatie die in die periode van het jaar het meest relevant is. We proberen afwisselend nabijgelegen en verder gelegen locaties te bezoeken. In 2024 stonden onder andere Lauwersmeer, Engbertsdijkvenen, Wieden, Vreugderijkerwaard en de Onlanden op het programma.

Veel locaties worden jaarlijks bezocht vanwege de variëteit aan soorten die er waargenomen kunnen worden. Tijdens deze excursies worden vaak wel 50 verschillende soorten gezien, waaronder algemeen voorkomende vogels zoals mezen, maar ook zeldzamere soorten zoals velduil of wielewaal.

Meest bijzondere waarnemingen

Elke excursie is een feestje. Natuurlijk vanwege de mooie vogels die we zien of horen en ook vanwege de prachtige gebieden die we bezoeken. Maar ook de sfeer, de ontmoeting, het kopje koffie of de kibbeling (traditie als we in Lauwersoog zijn) maken de excursies geslaagd. We houden altijd een lijst bij met waargenomen soorten, deze delen we met de hele vogelgroep, inclusief met de thuisblijvers. (Die dan weer heel veel spijt hebben.)

Bij slecht weer zit het aantal waar te nemen soorten soms een beetje tegen. Desondanks “scoren” we altijd wel een paar bijzondere of uitzonderlijk vreemde vogels. Wat dacht je van de rietvink of rietpieper, de ijshaarvogel, de nachtuil, de kokhalsmeeuw of de boerenmees. Hierdoor wil je geen één excursie missen!

Nestkastjes bij Landalpark Hellendoornse Berg

Op 21 mei jl. zijn de nestkastjes, die wij in december 2024 hebben opgehangen bij Landalpark Hellendoornse berg geobserveerd en is op afstand gekeken naar tekens van gebruik. Ongeveer de helft bleek bezet te zijn.

Eind november en begin december zijn de nestkastjes nagekeken op nestjes, deze verwijderd en de kastjes schoongemaakt. Het resultaat was succesvol.

Van de 25 mezenkastjes zat er in 15 kastjes een nestje. 2 mezenkastjes waren verdwenen, 3 zijn er gerepareerd en we hebben nog een aantal nieuwe extra opgehangen.

Van de 6 roodborstkastjes waren er 4 bezet in het voorjaar, waarvan 2 door bonte vliegenvangers. In alle 4 kastjes zijn nestjes gevonden.

De spechtenkast was in het voorjaar bezet. Bij controle bleek deze overgenomen te zijn door een mees. Er werd een mezenest in gevonden en aan de tekens van gebruik wordt gedacht aan een overnachtingsplek.

Van de 3 boomkruiperkastjes was er in het voorjaar 1 bezet. Helaas is dit kastje niet meer te vinden.

In mei 2025 zullen de nestkastjes opnieuw geobserveerd worden en in het najaar weer gecontroleerd.

Marijke Hegeman en Steffie Vlugter

Website

www.ivn.nl/hellendoorn-nijverdal

Ook in 2024 vervulde onze website weer een belangrijke rol binnen en buiten de vereniging.

Onder de kop Nieuws werden belangrijke nieuwsfeiten meegedeeld. Alle publieksactiviteiten konden snel worden gevonden en wijzigingen werden (soms tot op het laatste moment) gepubliceerd.

Ons feestjaar rond het 50-jarig jubileum kreeg ruim aandacht in mededelingen, foto's en ook de presentatie (met foto's van het wel en wee van de vereniging in de afgelopen 50 jaar) van eind augustus kan nog steeds via de website teruggekeken worden.

Alle werkgroepen hebben hun eigen pagina waar ze zichzelf presenteren en hun eigen werkgroepactiviteiten op kunnen zetten. De Fotowerkgroep verzorgde elk seizoen een nieuwe foto voor op de homepage.

Webmaster Ton Kappert

06 APRIL 2025

Struinen in het Eversbergbos

Activiteit • Nijverdal

19 APRIL 2025

Vogelzang in het voorjaar

Excursie • Hellendoorn • Vogels

18 MEI 2025

Wildplukwandeling met proeverij

Activiteit • Hellendoorn • Bloemen en planten

22 JUNI 2025

Slootjesdag

Activiteit • Hellendoorn •

02 JULI 2025

Wandeling door Doktersbos

11 JULI 2025

Wandeling langs de Regge